

AKILCI İLAÇ KULLANIMI

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Deri ve Zührevi Hastalıklar Anabilim Dalı
Dr. Zeynep Altan Ferhatoğlu

Paraselsus (1493 – 1541)

'Tüm maddeler zehirdir; ilacı, zehirden ayıran dozudur'

İlaç Nedir ?

DSÖ (WHO-Dünya [Sağlık](#) Örgütü) ilacı şu şekilde tanımlar; “Fizyolojik sistemleri veya patolojik durumları, alan kişinin yararı için değiştirmek veya incelemek amacıyla kullanılabilen madde”

- İlaç kullanımı, sağlık hizmetleri sunumunun en önemli parçası
- Tıbbi tedavi yöntemlerindeki gelişmeler ve yeni hastalıkların ortaya çıkması sonucu ilaç tüketiminde artış
- İlacın hasta üzerindeki psiko-sosyal etkileri ve devlet bütçesinde oluşturduğu ağır yük nedeniyle akılcı (rasyonel) ilaç kullanımı kavramı ortaya çıkmıştır

Akılcı (Rasyonel) İlaç Kullanımı

- İlaçların akılcı olmayan kullanımı hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler için ciddi tıbbi ve ekonomik sorun
- İlaç harcamaları ülkelere göre değişiklik gösterse de sağlık harcamalarının önemli bir bölümünü oluşturmakta
- Hem Türkiye'de hem dünyada tasarruf girişimleri gözlenmekte, sağlık sigortası kurumları ve eczaneler yoluyla maliyeti düşürmeye yönelik çalışmalar yapılmakta
- Bu uygulamalardan en önemlisi akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılması

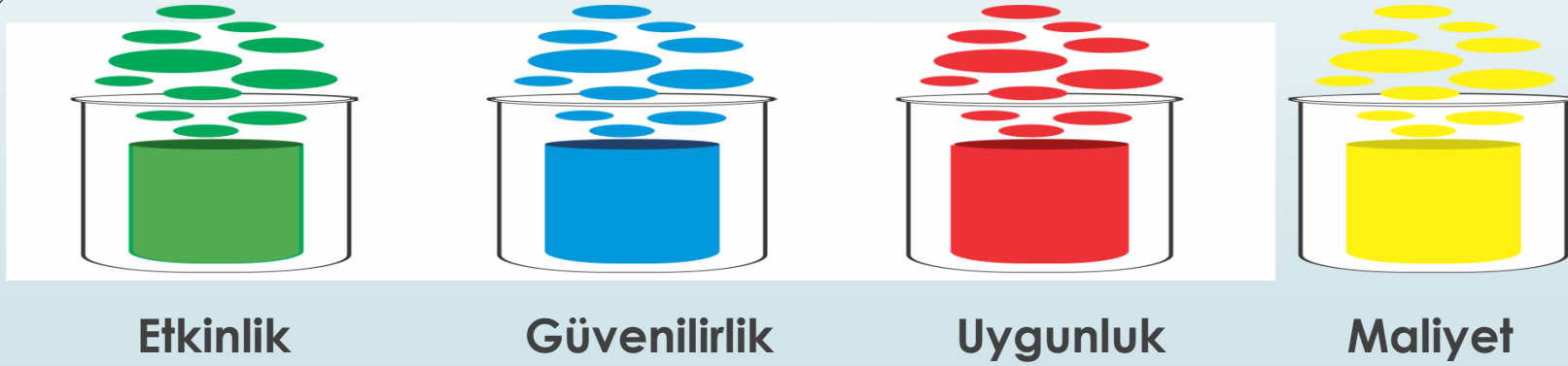
AKILCI İLAÇ KULLANIMI NEDİR?

- Dünya Sağlık Örgütü, 1985
- Kişilerin klinik bulgularına ve bireysel özelliklerine göre;
 - Uygun ilacı,
 - Uygun süre ve dozda,
 - En düşük fiyata ve kolayca sağlanabilmesi

Akılcı (Rasyonel) İlaç Kullanımı

- İlaç uygulamanın temel amacı
 - Zararlı etkileri minimize ederken yararlı etkileri maksimize etmek
- Akılcı İlaç Kullanım İlkeleri

ÜLKEMİZDE

- Sağlık Bakanlığı verileri dikkate alındığında, sağlık giderlerindeki ilaç harcamalarının oranının %60 ve bu oranın gelişmiş ülkelerinkinden 4 kat fazla olması, akılcı olmayan ilaç kullanımının mali boyutunu gözler önüne sermekte
- İlaç tüketimi, özellikle yeşil kart ve SGK üyeleri için kapsamın arttırıldığı 2005 yılından beri hacimsel olarak artışta
- İlaç giderlerinin genel sağlık giderlerinden daha hızlı arttığı görülmektedir;
 - Yenilik (Eski daha ucuz tedavilerin yerini alan veya şimdiye dek tedavi edilemeyen vakaları çözen yeni, etkili fakat çok pahalı ilaçlar)
 - Yaşam şekli etkenlerine ve yaşlanan nüfusa bağlı ve uzun süreli ilaç kullanımı gerektiren kronik hastalık insidansında artış

UYGUN OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI ŞEKİLLERİ(1)

- Çoklu ilaç kullanımı
- İlaçların gereksiz ve aşırı kullanımı
- Klinik rehberlerle uyumsuz tedavi seçimi
- Piyasaya yeni çıkan ilaçların uygunsuz tercihi
- İlaç kullanımında özensiz davranılması (uygulama yolu, süre, doz...)
- Uygunsuz kişisel tedavilere başvurulması

UYGUN OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI ŞEKİLLERİ(2)

- Gereksiz antibiyotik tüketimi
- Gereksiz yere enjeksiyon önerilmesi
- Gereksiz ve uygunsuz vitamin kullanımı
- Bilinçsiz gıda takviyesi ve bitkisel ürünlerin kullanımı
- İlaç-ilaç etkileşimi ve besin-ilaç etkileşimlerinin ihmal edilmesi

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI

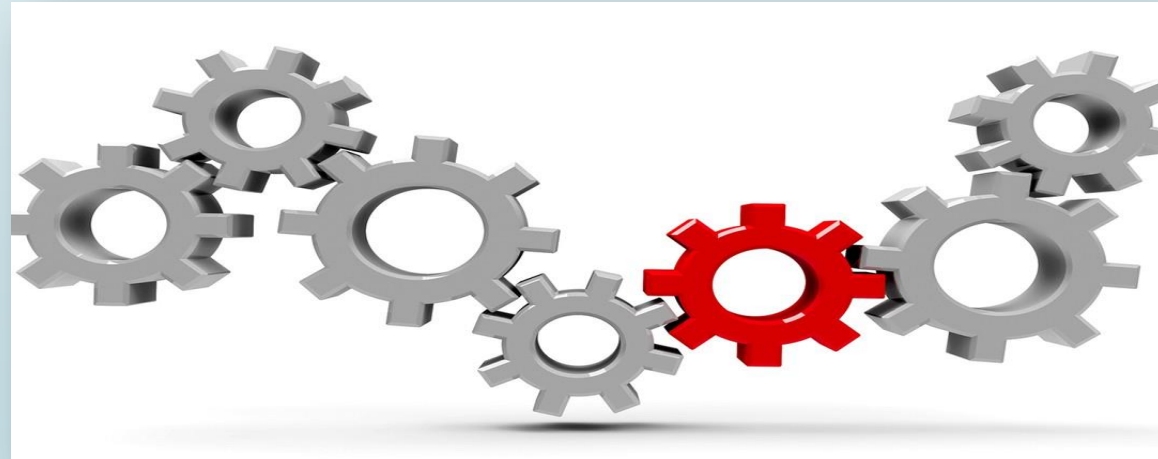
- Hastaların tedaviye uyumunun azalması
- İlaç etkileşimleri,
- Bazı ilaçlara karşı direnç gelişmesi,
- Hastalıkların tekrarlaması ya da uzaması,
- Advers olay görülme sıklığının artması,
- Tedavi maliyetlerinin artması

SORUMLULUK SAHİBİ TARAFLAR

TANI VE TEDAVİ SÜRECİNDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI (1)

- Hastanın sorunun tanımlanması,
- Hekim tarafından doğru tanının konulması,
- İlaçlı veya ilaçsız, etkili ve güvenilir tedavinin tanımlanması,
- Tedavinin gerçekleştirilebilirliğinin ve maliyetinin değerlendirilmesi,
- Tedavinin başarısı ve hastanın uyumunun değerlendirilmesi,

TANI VE TEDAVİ SÜRECİNDE AKILCI İLAÇ KULLANIMI (2)

- Eğer ilaçla tedavi uygulanacaksa uygun ilaçların seçimi,
- Çoklu ilaç kullanımlarında etkileşimlerin öngörülmesi,
- Her bir ilaç için uygun dozun ve uygulama süresinin belirlenmesi ve uygun reçetenin yazılması (güncel tanı ve tedavi klavuzları esas alınmalı)
- Hasta ve hasta yakını tedavi hakkında bilgilendirilmeli

- İyi seçilmiş bir ilaç tedavisi
- İyi bir hasta eczacı ilişkisi
- Önemli bilgi, talimat ve uyarılar için yeterli zaman ayrılması
- **Tedaviye uyumu artırır**

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(1)

► İLACIN ETKİLERİ

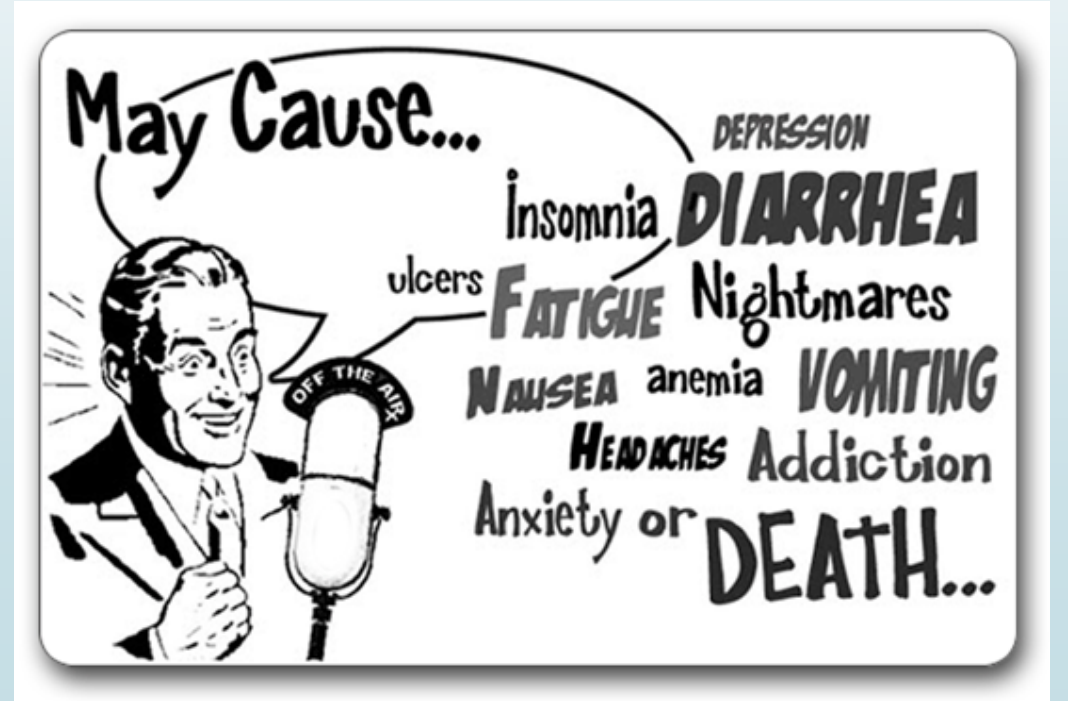
- Neden gerekli ?
- Hangi semptomlar geçecek, hangileri geçmeyecek ?
- İlaç etkisi ne zaman başlayacak ?
- İlaç düzensiz alınırsa ne olması bekleniyor ?

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(2)

► İLACIN YAN ETKİLERİ

- Hangi yan etkiler oluşabilir ?
- Hasta bunları nasıl fark edecek ?
- Ne kadar sürecek ?
- Ne kadar ciddi olacak ?
- Bunlar için ne yapılabilir ?

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(3)

► TALİMATLAR

- İlaç nasıl alınmalı ?
- İlaç ne zaman alınmalı ?
- Tedavi ne kadar süre devam ettirilmeli ?
- İlaç nasıl saklanmalı ?
- Kalan ilaçları ne yapmalı ?

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(4)

► UYARILAR

- İlaç ne zaman alınmamalı ?
Azami doz nedir ?
- Tedavinin tümünün uygulanması neden gereklidir ?

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(5)

► KONTROL

- Hasta her şeyi anladı mı ?
- En önemli bilgileri tekrarlatmalı
- Hastanın başka sorusu var mı ?

UYUM İÇİN HASTAYA VERİLMESİ GEREKEN ASGARİ BİLGİLER(5)

► KONTROL

- Hasta her şeyi anladı mı ?
- En önemli bilgileri tekrarlatmalı
- Hastanın başka sorusu var mı ?

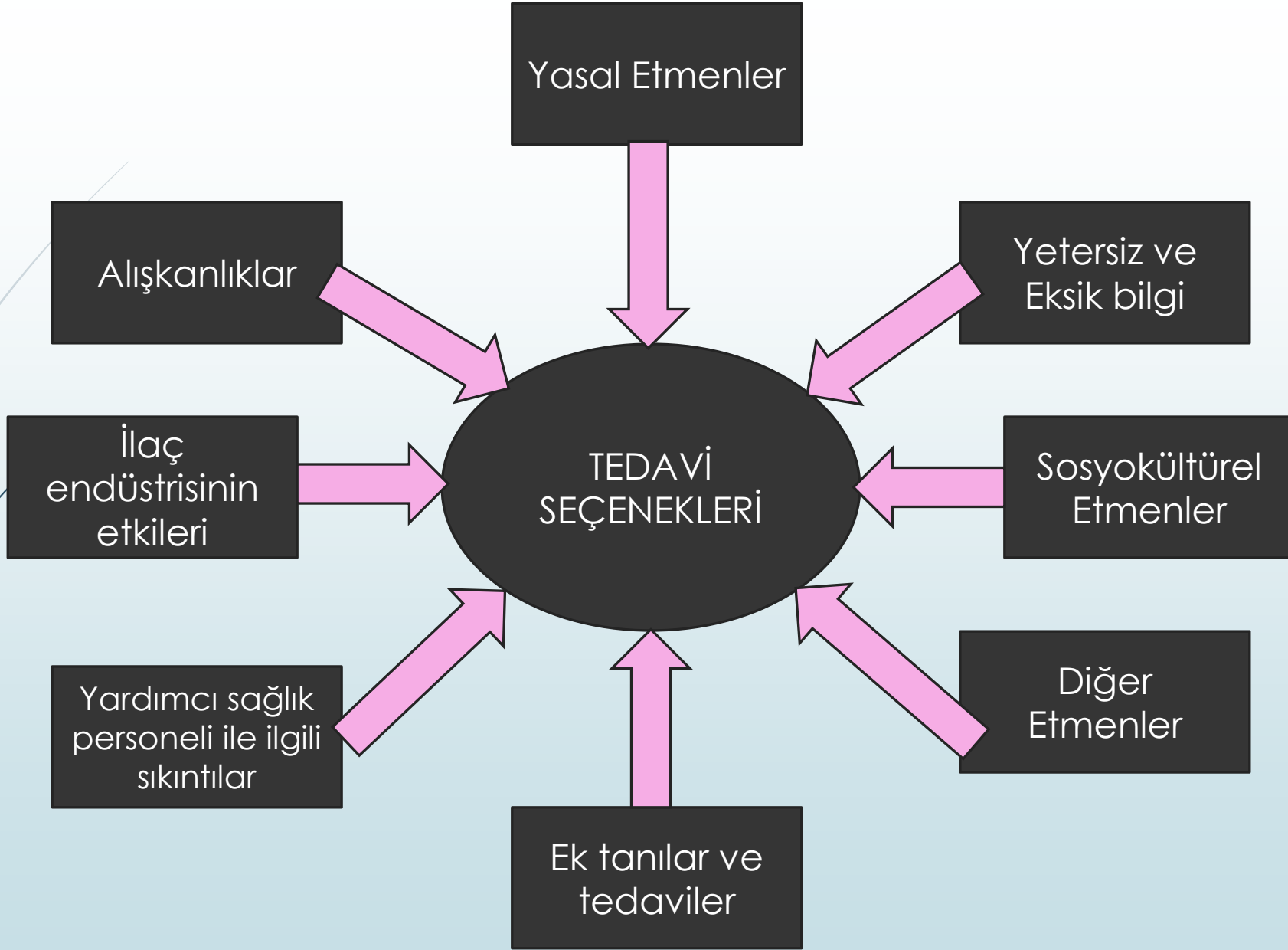
Emin misiniz?
Son kararınız mı ?

ÖZEL GRUPLAR

- Hamilelik ve emzirme dönemi
- Çocuklar
- Yaşlılar
- Karaciğer ve/veya böbrek yetmezliği olanlar
- Kronik hastalığı olanlar
- İlaç ve besin alerjisi olanlar

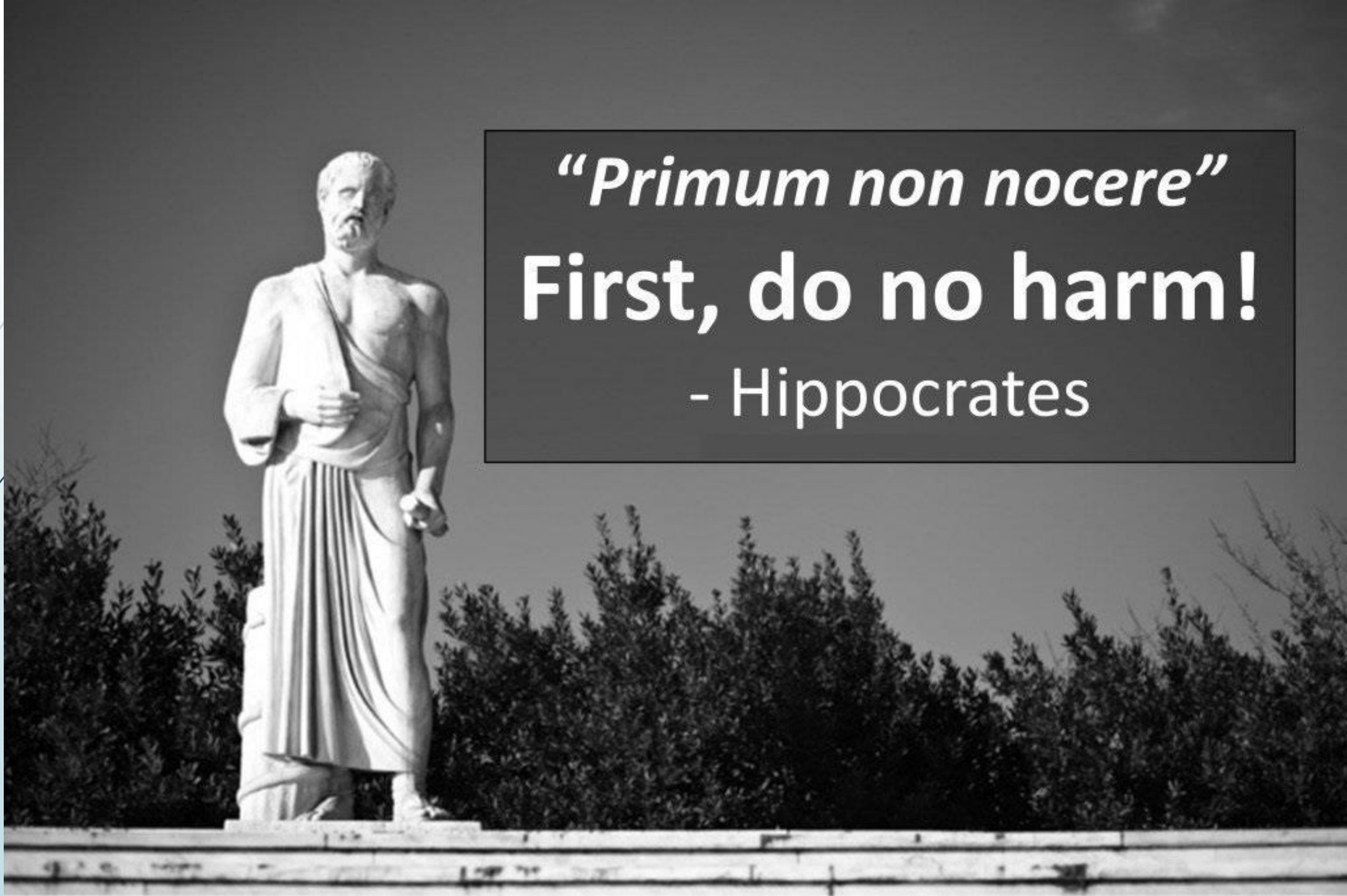

Sonuç:

- 'Hastalık yoktur hasta vardır'
- Doğru endikasyon
- Doğru ilaç
- Doğru hasta
- Doğru uygulama
- Doğru bilgilendirme
- Doğru takip
- Koruyucu hekimlik

“Primum non nocere”
First, do no harm!
- Hippocrates

